

V: Mert szeretem, hogy ilyen vegyes a társadalom, sokféle a kultúra, és mert elég magas az alapfokú műveltség. Az emberek műveltek, és mindenki megtalálhatja Magyarországon, főleg Budapesten a helyét. A magyarok érdeklődnek minden iránt, nincs szerintem olyan dolog, akár keleti, akár más, amit nem találunk meg itt. Szóval, sokoldalúak a magyarok, és tetszik nekem, hogy mindenki megtalálja a saját közegét, zenéjét, irodalmát stb.
E: Akkor el tudnád képzelni azt is, hogy örökre itt maradsz?

V: Örökre? Mi az az „örökre”? Lehet, de biztos, hogy utazásokkal közben, egy-egy évet itt-ott-amott eltöltve, mert kíváncsi vagyok más kultúrákra is.

E: Köszönöm a beszélgetést!

(Az interjút Troján Anna készítette.)

Robert Kemkers, társadalomkutató-vállalkozó, PhD jelölt

Educatio: Először mutatkozz be röviden az Educatio olvasóinak!

Robert: Robert Kemkersnek hívnak. 32 éves vagyok. Észak-Hollandiából jöttem Magyarországra. 2002 óta élek itt. Négy diplomám van. Jelenleg Pécsen a PTE TTK Földrajzi Intézetében a Földtudományi Doktori Iskolában végzem a PhD tanulmányaimat. A védés előtt állok. Vendégoktatóként oktatok is az egyetemen, de van egy saját vállalkozásom is. Ingtalanokkal kereskedek. Pécs agglomerációjában élek, Pellérdön, kapcsolatban, egyelőre gyermek nélkül.

E: Hogyan kerültél Magyarországra?

R: Eredetileg jogász voltam, de mellette tanultam földrajzot és város- és vidékfejlesztést, és egy kicsit holland irodalmat is. A diplomamunkám miatt kerültem ide. 2003-ban visszamentem Hollandiába, majd 2003 végétől 2006-ig folyamatosan itt voltam, aztán újra visszamentem. Félig ott, félig itt, de most tavaly nyár óta megint állandóan itt lakom. Eredetileg, a legtöbbit az MTA Regionális Kutatási Központban dolgoztam, itt voltak kapcsolataim. De naponta bejártam az egyetemre is. Az utóbbi években, amióta vállalkozó vagyok, egyre kevesebbet járok be. Ha elvégzem a PhD-t, szeretném, ha legalább hetente egy napot a Regionális Kutatási Központban vagy az egyetem jogi karán vagy még inkább a földrajzi karán dolgozhatnék valamilyen kutatási programban.

E: Miért pont Magyarországra jöttél 2002-ben?

R: Ez véletlen volt. Már kész volt a jogi diplomamunkám, de volt még pár hónapom, így megnéztem, hol lehetne külföldön tanulni. Az Erasmus csereprogramban voltak mindenféle egyetemek, de földrajzi témában úgy találtam, hogy vagy Közép-Finnország, vagy Pécs lenne jó. Gondoltam, Finnországban még sose voltam, Magyarországon már voltam egy hetet '98-ban, amikor körutazást tettem Közép-Európában. Végül az időjárás és a szép lányok miatt döntöttem úgy, hogy Pécsre jövök. Groningenben találkoztam magyar diákokkal, nagyon szép lányok voltak és nagyon finom ételeket főztek. Gondoltam, ha mindenki olyan szép Pécsen, akkor oda kell menni. Amikor ide kerültem, nagyon tetszett minden. Aztán megismerkedtem egy erdélyi lánnyal, aki itt tanult, és ez is egy ok volt, hogy itt maradjak.

Groningenben a professzorom, aki közigazgatási jogot tanított, nagyon szerette volna, ha én is a jogi karon maradok, valami módon; és erre éppen volt finanszírozás. Mondtam,

hogy mindenképpen szeretnék valamit Magyarországon kutatni, és akkor találtam egy olyan témát, ami érdekelt. Ez egy regionális kutatás, főleg a közigazgatási rendszerek és elvek létrejöttéről szól. Részben Pécssett tudtam csinálni, de maradtam a jogi karon Groningenben.

E: Tehát a témád a közigazgatási rendszerek?

R: Igen. A magyar területfejlesztési politika és főleg annak közigazgatása. Mit kellene csinálni az Európai Unió szerint, mit csinál az állam, mit csinál a régió. Itt a regionalizálásról van szó, a megyék, a kistérségek, az önkormányzatok szintjéről. Melyik feladat melyik közigazgatási szinten van, és miért oda került Magyarországon. Az utóbbi években ez megint nagyon aktuális téma.

E: Kérdeztelek a kutatási témádról, de mostanában elsősorban ingatlanokkal foglalkozol. Hogyan jött ez az ötlet?

R: Mindig szerettem kombinálni a dolgokat. Az infrastruktúrafejlesztést nem csak a jogi oldaláról ismertem, hanem a tervezési oldaláról is, mint tervező földrajzos. De az ingatlanok is mindig tetszettek nekem. Amikor ide kerültem, először kollégiumban laktam, két hetet, aztán albérletbe mentem, de amikor láttam, hogy relatív milyen drága az albérlet és olcsó az ingatlan, az összespórolt pénzemet arra költöttem, hogy vegyek valamit. A hiányzó másfél milliót az apukámtól kértem kölcsön. Hollandiában nem szokás, hogy a szülők vásároljanak ingatlant a gyerekeknek. A pénzt kölcsönbe kaptam, és minél hamarabb visszafizettem. A vásárláskor megismerkedtem egy ügyvédjelölttel, egy sváb fiú volt Bonyhádról, aki tudott németül, és fél év után ő keresett meg engem, hogy egyre több holland van itt és belga, akik ingatlant vásárolnak. Neki van ingatlanközvetítési diplomája, de nem tudja, hogyan lehet kapcsolatot felvenni azokkal a hollandokkal, akik itt akarnak vásárolni, tudok-e segíteni neki. Beszéltünk párszor, és láttam ebben fantáziát, és akkor beindultunk. Rövid időn belül mi lettünk Hollandiában és Belgiumban a piacvezető közvetítő iroda magyar ingatlanokkal.

E: Ezek szerint ez bejött?

R: Igen, de nem csak ingatlanközvetítők vagyunk, hanem van ügyvédi irodánk, jogi tanácsadással, pénzügyi tanácsadással is foglalkozunk. Ha vannak külföldi befektetők, akiknek kell egy ingatlan, vagy akarnak valamilyen tevékenységet kezdeni, akkor mi ezt segítjük. Hitelt, biztosítást, cégalapítás intézünk. Vannak, akik üzleti társat keresnek Magyarországon, akkor keresünk nekik. Fordítva is, vannak magyarok, akik keresnek egy üzleti társat külföldön, akkor üzletkötőként is dolgozunk.

E: Ebből tartod el magad, vagy kapsz valamit az egyetemi munkádért is?

R: Ebből tartom el magam. Tudom, mennyit keresnek itt az egyetemen. Mondták: Robi, nem biztos, hogy tudunk fizetni, ha itt maradsz. Eddig is mindent ingyen csináltam. Nekem jól esik, ha tudok tanítani, majd valamilyen költségeimet talán visszakapom, de ha pénzt akarok keresni, akkor nem megyek főállásba az egyetemre. Mint vállalkozó vagy jogász sokkal jobban keresek.

A finanszírozás Magyarországon és Hollandiában más módon működik. Mi is csinálunk mindenféle kutatást, voltam kutató-asszisztens mint PhD hallgató. A professzorom volt a kutatásvezető. A pénzt nem ő kapta, hanem az ment a tanszékre, és ebből a tanszék tudott például finanszírozni engem vagy valaki mást. És abból tudtak egy jó fizetést adni. Nem volt olyan, mint itt, hogy az egyik professzor nagyon jól keresett, és a másik nagyon rosszul. Vannak olyan szakemberek persze, például az orvosok, akik nagyon jól tud-

nak keresni, például egy gyógyszercégnél. De nálunk az egyetemen van kompenzáció. Ha valamelyik tanszék kevesebb pénzt kap a kutatásaira, akkor azt kiegyenlítik. Ez jó, mert minden professzor tud tanítani és kutatni. Szerintem itt is át kellene gondolni a finanszírozást, mert van bevétel, csak ez a bevétel mindenkinek a saját zsebébe megy (mert közben kicsik a fizetések).

E: Érdekelne, hogy milyen nehézségekkel kellett megküzdened az első időben, amikor Magyarországra jöttél?

R: Az első mindenképpen a nyelv. Hiába beszéltem öt nyelven nagyon jól, meg egy pár nyelven még néhány szót vagy mondatot, Budapesten lehetett ezzel élni, itt Pécsen nem. Még emlékszem az első nagy frusztrációra: a 48-as téren albérletbe kerültem, ahol volt egy gáztűzhely, és nem találtam gyufát, ezért gondoltam veszek egyet. Nem volt szupermarket a környéken. Találtam aztán egy kis ABC-t, próbáltam megmagyarázni, hogy gyufát akarok, de hiába mondtam többféle nyelven, nem értették. Ez volt az első a szavak között, amit megtanultam. Másnap mentem egyetemre, és kinn volt, hogy Erasmus diákoknak ingyen nyelvkurzus. Gondoltam, ez kell nekem. Hetente háromszor jártam nyelvórákra. Szóval a nyelv volt a legnagyobb nehézség. Tudom, hogy az orosz volt itt az iskolában az első nyelv, meg a szinkronizálás miatt sem tanultak más nyelveket. De ami meglepő, hogy itt professzori szinten is vannak, akik nem beszélnek se németül, se angolul. Ez nem panasz, csak nehézség.

A többi nehézségek kis dolgok. Vannak magyarok, akik nagyon pontatlanok. Én is néha kések öt percet, vagy tízet. Hollandiában még nem késtem, de itt már megszoktam. De itt nem ennyit késnek. Amikor a lakásunkban valamit festeni kellett, és mondta a festő, hogy holnap jön, egész nap vártam, de egyáltalán nem jött. Ez furcsa. Én egy hagyományos holland családból származom, egy észak-hollandiai faluból, ahol az ebéd mindig délben volt. Anyukámnak nem kellett óra, mindig pontosan délre készült el az étel.

Egy másik kis nehézség, hogy itt korábban kezdenek dolgozni. Hollandiában fél kilenckor, itt már akár fél 8-kor, de vannak ügyfeleim, akik 7 előtt hívnak. Hollandiában csak fél 9 után hívhatunk valakit, de ott nyugodtan lehet hívni akár este 10 óráig. Addig nem alszanak.

E: Hivatalos ügyeket is intéznek még este?

R: Azt főleg este, mert napközben mindenki dolgozik. Ha megyek az EON-hoz, 3-kor bezár, és péntek délután egyáltalán nincs nyitva. Itt egy egész nap kell, hogy elintézzek valamit, vagy kettő, ha vissza kell menni. És csak napközben lehet. Kérdezem: Ki megy délelőtt 11-kor az EON-hoz, ha mindenki dolgozik? Hollandiában napközben általában nincs is ügyfélfogadás. Viszont délután 6 vagy 7 óráig mindenki tudja intézni a dolgokat telefonon vagy interneten.

Egyébként nem annyira sok a kulturális különbség Hollandia és Magyarország között. Vannak különbségek Hollandián belül is, Észak- és Dél-Hollandia között, például. Ugyanígy vannak különbségek Magyarországon belül is.

E: Szóval, számodra a legnagyobb nehézség a nyelv volt. Könnyen megtanultad a magyar nyelvet?

R: Hát nem volt könnyű. Nem segít az embernek, hogy német vagy angol vagy francia nyelvtudása van, vagy ógörög vagy latin. Ezek voltak nekem is. Újra kellett tanulni mindent. De nagyon logikus a magyar nyelv. Valamikor próbáltam lengyelül tanulni, de nagyon gyorsan abbahagytam. Annyi volt a ragozás, hogy nem ment. A magyar nyelv-

ben egy jelen idő van és egy múlt idő. A múlt idő mindig t-vel végződik. Ez logikus. A holland hasonló a némethez. A többes szám nem egyféle, hanem hat fő variáció van. A magyarban csak a -k. Biztos vannak emberek, akiket nagyon bánt a nyelvi nehézség. Vannak hollandok, akik ide jönnek állandóan lakni, mert tele van a hócipőjük, hogy Hollandia egyre zsúfoltabb lesz, egyre több a bevándorló. A bevándorlók nem akarnak asszimilálódni, nem akarnak hollandul beszélni. Aztán ide jönnek a hollandok, és szintén panaszkodnak, hogy ezek a szomszédok nem beszélnek se németül, se angolul, se franciául és még hollandul se. „És maga mennyit beszél magyarul?” – kérdezem. „Hát azt nem lehet megtanulni.” – mondják. Vannak hollandok, akik sváb falvakban laknak, ahol lehet németül beszélni. Vannak, akik próbálnak kézzel-lábbal kommunikálni. És vannak hollandok, akik nagyon szépen beszélnek magyarul. Van, aki egész családjával jött ide, gyerekekkel, akik magyar oviba vagy magyar iskolába járnak. A hollandoknak egyébként természetes, hogy idegen nyelvet kell tanulniuk. Minden hollandnak a középiskolában kötelező az angol, a német és a francia. Ha egyszer beszél valaki egy idegen nyelvet, akkor könnyebb a következő.

E: Azt mondtad, hogy nem látsz nagy kulturális különbségeket Magyarország és Hollandia között. Mégis: milyen egyéb különbségek vannak még?

R: Magyarország olyan ország, ahol etnikai különbségek vannak, hagyományok. Rögtön látni, hogy egy sváb faluban vagy horvát faluban vagyunk, vagy egy olyan faluban, ahol sok a cigányság. A falustruktúra, a településstruktúra más az Alföldön és más a dunántúli dombvidéken vagy Észak-Magyarországon. Meg a házak is egy kicsit másként néznek ki. De az életmód meg a nyelv majdnem ugyanaz. Az egész Kárpát-medencét körbe lehet járni, és mindenkivel lehet beszélni magyarul. Ezt nem lehet megtenni a német területeken. És ez Hollandiában szintén így van. Otthon nem hollandul beszélünk, hanem a mi dialektusunkban, és a másik városban már egy külön nyelvet beszélnek, a fríz nyelvet. Én nem is értem a dél-hollandot. Az egész kultúra más. Észak-Hollandia inkább olyan, mint a német, Dél-Hollandia vagy a flamand terület egy kicsit olyan, mint a francia. Én szerintem ott több a kulturális különbség.

E: Kulturális sajátosságként szokták emlegetni, hogy a magyarok hajlamosak a pesszimizmusra. Ezt hogy látod?

R: A történelem miatt biztos vannak okok. Meg talán genetikailag is. Úgy hallottam, hogy az Európai Unióban a magyarok és a finnek között a legmagasabb az aránya az öngyilkosságnak. Nagyon messze vagytok a finnektől, és ott nagyon sötét is van. Ezért lehet, hogy genetikai. De kulturális is. A magyarok mindig a múlttal foglalkoznak. Ha a külföldiek magyarokkal beszélnek, egy órán belül Trianonról van szó, ami érthető, de nagyon más, mint nálunk. Ami a 60-as években történt, az nekünk már nagyon rég volt, ami száz évvel ezelőtt történt, azt mi már elfelejtjük. Itt fel tudják sorolni az összes magyar királyt. Egy holland nem ismeri ennyire a történelmet. Egyáltalán nem érdekes, mikor éltek a királyok, úgyis mind meghalt régen. Ez egy kulturális különbség talán.

E: Milyen a kapcsolatod azokkal a magyarokkal, akikkel együtt élsz? Egy ideje már Pellérdén laksz. Milyenek ott az emberek?

R: Pellérdén egy új lakótelepen lakom. Köszönünk egymásnak, sok az egyesület, közösségi program; akinek van gyereke, azok együtt játszanak. Nincs is kerítés a házak között. Ez egy nagy pozitív dolog, mert én észak-holland vagyok, egy kis faluból jöttem, és ott nagyon közvetlenek voltunk egymással. Itt is így van. Nyáron Karácodfán lakunk, ahol előtte is

állandóan laktam; az Szentkatalinhoz tartozik, Abaliget és Hetvehely környékén. Ott csak kb. 25-en lakunk, mint egy nagy család: mindenki ismeri egymást, segít. Az még teljesen más, mint Pécssett, vagy Pellérdén. Ami nagyon tetszik a legtöbb hollandnak, németnek Magyarországon, hogy barátságosak az emberek. Nem mindenki rögtön nyitott, főleg a hegyvidéken, de egy-két nap vagy egy-két találkozás után már olvadnak. Ez nagy dolog!

E: Kétlaki életet éltek?

R: Nem, mi állandóan itt vagyunk. Hollandiában nem is volt lakásunk. Ideiglenesen a munka miatt béreltünk lakást, vagy a rokonoknál laktunk. A párom a turizmusban dolgozott, szállodában, így jól keresett, de a szállodában is kapott szállást.

E: Hosszabb távon hol szeretnétek élni?

R: Itt jöttünk össze Magyarországon. Hogy mi lesz 10–20 év múlva, nem tudom. Több nyelven beszélünk, nagy a világ, de el tudom képzelni, hogy itt maradunk. Most még flexibilisek vagyunk, nincs gyerekünk, tudunk menni, ahová akarunk.

E: Ha lenne gyereketek, akkor is Magyarországon élnétek?

R: Szerintem, igen. Mindenki panaszkodik, hogy gyereket nehezebb itt nevelni, de szerintem, ez nem igaz. A szomszédomnak van egy unokája, aki Londonban született, félig zöldfok-szigeti, félig magyar. Először Londonban élt, ami zsúfolt és rossz levegőjű; aztán kiköltözött a kicsiny Karácodfára, a nyugalomba. Én asztmás vagyok, itt Magyarországon semmi problémám nincs, nem is kell gyógyszer bevennem. Néha van szmog-riadó, nem tudom miért, mert Pécsen jó a levegő. Ez ideális hely egy gyereknek. De nehéz gyereket nevelni, ha nincs pénz, nincs munkahely, nincs autód. Nekem van munkám, van pénzem, van autóm. Hollandiában sem lennék munkanélküli, szereztem négy diplomát, adtak jó munkalehetőséget Amszterdamban, Hágában, de nem akarok városban élni. Így nem mennék Budapestre sem.

E: Értem. És nyelvileg hogy képzeled el?

R: Én hollandul fogok a gyerekekkel beszélni, a párom magyarul. Szerintem teljesen megoldható. Nem kell félni a nyelvektől.

E: Látsz valami különbséget a hollandiai nyelvoktatás és a magyarországi között?

R: Ha már beszélünk erről, igen. Ez egy nagy frusztráció itt, azt hiszem. Az oktatási rendszerrel Magyarországon nincs semmi gond. Nem vagyok szakember, de szerintem itt többet tanulnak a gyerekek, mint Hollandiában. Az oktatási szint magasabb, de félnek idegen nyelven beszélni. Nem tudom, honnan ez a félelem, a tanároktól vagy a módszerek. Csak az elméleti részeket tanulják, de nem tanulnak beszélni. Hollandiában pont fordítva van. A hollandok szörnyen beszélnek németül, keverik a der-die-das-t, mert nem törődnek vele. A németek nevetnek is, hogy egy holland milyen gyerekes módon beszél németül, de megértik. Ez a lényeg! A lengyelek vagy a románok sokkal jobban beszélnek idegen nyelveket, mint a magyarok. Ez hátrány, ha külföldön akarnak munkába állni. Ami nagyon érdekes: ha az egyetemen valaki jól beszél angolul vagy németül, az hihetetlen jó beszél. Nem tudom, ők hol tanultak, mentek nyelvi kurzusra vagy volt priváttanár, aki segített, vagy okos gyerekek voltak, de ők majdnem tökéletesen beszélnek.

E: El tudnád képzelni azt is, hogy örökre itt maradsz?

R: El tudom képzelni, de el tudom képzelni azt is, hogy valamikor visszamegyek Hollandiába. A párom szerint Hollandiában (majdnem) minden jobb. A szomszédunk két lánya éppen most ment Eindhovenbe. Lakást találtak, rögtön mentek a városházára, mondták, hogy uniós állampolgárként itt vannak munka nélkül, és van két gyerek, mindegyiknek

egy-egy, és rögtön kaptak segílyt. Ez Hollandia! A sógorom Belgiumban dolgozik, ott van a családja is; ott még jobban figyelnek a gyermekekre. A szomszéd lánya Angliában van, az még többet kap. Örülök nekik, mindenkinek örülök, de ezért néha azt gondolom a párommal, hogy hülyék vagyunk. Mit keresünk itt Magyarországon? Itt, ahol, ha munkanélküli lesz az ember, akkor tényleg rosszul jár. Én meg az a dolgozó típus vagyok, aki sose kér egy fillért sem „állam bácsi”-tól. Akkor sem, ha járna neki.

E: Mitől olyan vonzó akkor Magyarország a külföldiek szemében?

R: A táj. Ez egy nagyon szép ország. Sokféle tája van. Gazdag a természet, jó a levegő és nem annyira zsúfolt. Nálunk sokkal nagyobb a zsúfoltság. Van is egy csomó holland az Alföldön. Tanyákat vesznek, hogy ne legyen szomszédjuk. A másik dolog, hogy olcsó az ingatlan, olcsó az élet. Amikor először voltam itt '98-ban, akkor királynak éreztem magam. Most már sokkal drágább minden, de még mindig olcsó nekünk. A harmadik dolog, amit már mondtam, hogy kedvesek az emberek, és elfogadják a külföldieket. Nem bármelyik külföldit: fekete Pákónak sokkal nehezebb itt, mint egy szerbnek vagy egy orosz-nak, de hollandként még könnyebb, mert köztünk sose volt háború. Mi vonzó még Magyarországon? A klíma. A klíma nagyon jó, főleg itt Dél-Dunántúlon. Itt több a napsütés, hosszú a nyár, igazi a tél, de rövid. Finomak az ételek. Szépek a nők. Ez is vonzó. Ami még tetszik a hollandoknak, hogy itt azt csinálhatnak, amit akarnak. Hollandiában nagyon sok a törvény, a rendelet, mindenhez engedély kell, aki tud, beleszól a dolgaidba. Itt szabadabb az ember. Akinek van egy tanyája, és ott lovat akar tartani, meg 1–2 disznót, és gázzal fűteni, az nyugodtan megteheti. Ha az ember vállalkozó akar lenni, akkor vállalkozhat. Van itt egy holland, Somogyhárságyban lakik, és holland sajtót árul. Három év kellett neki, hogy beinduljon az üzlet. Jó, nem a legokosabb ember. Nem beszél nyelveket, ő is egy olyan nehézkes hollandfajta. Ezért sok is az a három év. Másfél év alatt is el lehet intézni az összes engedélyt. Ez vonzó itt Magyarországon.

E: Miben kellene megváltoznunk?

R: Ami még segítene, ha a magyarok a saját országukról kicsit pozitívabban beszélnének. Érdekes, hogy a magyarok milyen negatívak. De ha egy külföldi mesél valami negatívát az országról vagy a népről, akkor rögtön visszavágnak, hogy hogyan jövök én ehhez, úgy beszéllek, mint egy holland übermensch. Nem engedik a magyarok, hogy egy nem magyar mondjon valami rosszat róluk. De ez így van helyben is. Egy pécsi engedi, hogy egy másik pécsi mondja, hogy vannak rossz dolgok Pécsen, de ha jön egy budapesti, és ő mond valami rosszat Pécsről, akkor azt nem tolerálják.

E: Mik a terveid a jövőre?

R: Hú, még nagyon sok tervem van. Valamikor szó volt arról, hogy egy lakóparkot kellenne építeni Pécsen. Most a válság miatt várok egy kicsit. Van egy másik projekt, egy üdülőlőfalú is, és az egyetem. Jó lenne ott is folytatni a munkát. Szóval, a következő években mindenképpen itt szeretnék maradni.

E: Köszönöm szépen a beszélgetést!

(Az interjút Cserti-Csapó Tibor készítette.)